

عنوان مقاله:

نقش منطقه همگرایی بین حاره‌های (ITCZ) در تکوین و الگوی گسترش زبانه کمفشار سودانی در بارشهای فراگیر و شدید جنوب ایران

محل انتشار:

فصلنامه پژوهش های دانش زمین، دوره 12، شماره 3 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 19

نویسندگان:

مهناز جعفری - گروه جغرافیایی طبیعی، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

حسن لشکری - گروه جغرافیایی طبیعی، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

بارشهای همرفتی شدید در نتیجه پتانسیل رطوبت‌پذیری بالا و دسترسی به منابع رطوبتی دریا‌های گرم‌جنوبی از ویژگی‌های بارشی سامانه کمفشار سودانی است که به خصوص بر روی کشورهای حاشیه جنوبی خلیج‌فارس، نیمه‌جنوبی و جنوب‌غربی ایران بسیار مشهود است. برخی از محققین منشأ اولیه این سامانه را گسترش شمالسوی منطقه همگرایی بین حاره‌های (ITCZ) در محدوده 25° تا 35° شرقی (آفریقای شرقی) و ایجاد یک هسته حرارتی بر روی جنوب سودان و اتیوپی میدانند. لذا هدف این تحقیق شناسایی ارتباط و انطباق گسترش شمالسوی زبانه کمفشار سودانی با الگوی گسترش شمالسوی ITCZ در هنگام وقوع بارشهای فراگیر و شدید نیمه‌جنوبی ایران است. براساس معیارهای انتخابی، ۸۶ سامانه بارشی فراگیر در منطقه شناسایی شد. پس از ترسیم موقعیت متوسط ماهانه ITCZ، الگوی هسته مرکزی، اولین منحنی بسته شده و گسترش زبانه کمفشار سودانی برای روزهای بارشی سامانه‌ها، نتایج زیر حاصل شد. در تمام ماهها زبانه‌های ITCZ در محدوده شاخ آفریقا با راستای جنوب‌غربی-شمال‌شرقی تا شمال یمن گسترش یافته است. الگوی گسترش زبانه‌های کمفشار سودان، پراکنش هسته‌ها و پهنه گسترش اولین منحنی بسته، کاملاً با الگوی ماهانه گسترش ITCZ انطباق دارد. این مسئله نقش غیرقابل انکار ITCZ را در تکوین، گسترش و تامین رطوبت سامانه‌های بارشی نشان میدهد. در ماه ژانویه تعداد سامانه‌های بارشی، پهنه اثر پراکنش و عمق نفوذ محور سامانه‌های ورودی به نیمه‌جنوبی ایران افزایش اما در ماه‌های نوامبر و آوریل کاهش یافته است. این مساله میتواند به ترمودینامیک ضعیفتر سامانه‌سودانی در ابتدای شروع فعالیت، گسترش ضعیف ITCZ بر روی منطقه بدلیل استقرار غربسوی واچرخند عربستان در ابتدای فصل بارشی و برگشت غربسوی آن در انتهای دوره بارشی مرتبط باشد.

کلمات کلیدی:

سامانه‌های بارشی فراگیر، کمفشار سودانی، منطقه همگرایی بین حاره‌های، نیمه جنوبی ایران، واچرخند عربستان

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1947548>

